

Numărul 46. Oradea-mare 15/27 noiembrie 1898. Anul XXXIV.

Apare duminică. Abonament pe an 8 fl., pe 1/2, de an 4 fl., pe 3 luni 2 fl. Pentru România pe an 20 lei

Scrisoare.

Seliște august 1898.

„Grăim, Doamnă, cătră Tine,
Nu din gură, ci din carte,
Căci ne ești așa departe“.

În mijlocul naturei neatinse de maiestria mâinilor
Tomeșci, sub o boltă verde spriginită pe pilastri de
trunchiuri învâsute cu mușchiu, am cetit cartea pe
care mi-ai dat-o la plecare; am închis-o apoi și mi-am
șis că de cauți pe Dumneșu, nu-l căută în biserică
unde hipocrisia ingenunchiă înaintea altarelor, nici în
têrguri unde păcatul își cumpără omenia pe bani, nici
în saloane unde sabia limbei taie în carne vie, —
caută-l în natură, pe munți sau pe mare, caută-l în-
tr'o operă a lui Wagner, într'o tragedie a lui Shakes-
peare, într'o scriere a lui Gôthe, într'o Madonnă a lui
Raphael sau dacă ai de gând să remâi la tine acasă,
în „Luceafêrul“ lui Eminescu.

Te va surprinde scrisoarea mea; mi-e dor să stau
de vorbă cu tine, șcii așa cum stam noi mai demult
când cetiam împreună povești italiene. Atunci tu erai
stropul de ploaie, eu pământul setos care te înghite;
tu erai sufletul eu corpul, tu frumșeșea ideală eu ochiul
care te priveșce, mintea care se îmbată, sufletul care
se farmecă.

Îți mai aduci aminte de o seară de iarnă la tine
acasă, ședeam împreună la gura sobei, perdelele erau
lăsate și lămpelile aprinșe; atunci tu ai întins mâna, ai
luat o carte de pe masă și ai deschis-o la voia în-
têmplării...

„A fost odată, ca 'n povești...
A fost ca nici odată,
Din rude mari împărăteșci
O prea frumoasă fată“.

Eu m'am ridicat tiptil din colșul meu, m'am
apropiat de ușa copiilor și am închis-o.

Din seara aceasta pe realista ta a cuprins-o do-
rul de ideal. — Am vorbit apoi de poetul „Luceafê-
rului“, un gând mi se împunea involuntar: ce ar fi
devenit Eminescu născut în mijlocul nașionii germane,
pe timpul fericitului Gôthe și ce direcșione ar fi luat
scrierile lui? Aceasta întrebare da respuns la multe; la
disgust, la pesimism; chiar și „Venera și Madonna“ în
care se sbate ca un Tannhăuser nefericit. De altcum
viașta internă a acestui om excepșional e o carte des-
chisă pentru toșii, cari vor și pot să o înșeleagă; nu-ți
vine a crede cumcă acelaș condeiu care a scris odată:

Ce-ți doresc eu șie,
Dulce Românie,
Șara mea de gloriei,
Șara mea de dor“.

a putut să întrebe mai târziu atât de amarnic: „Voi
șunteșii urmașii Romei“?

Mie îmi vine să-l aseamên cu un pocal de sticlă
prea subșire, plin până în gură de suc dumneșeesc,
care în ferebere sa sparge pocalul — — pentru păca-
tul nostru prea de timpuriu. Bine șici tu, Eminescu
nu a avut timp să prelucereze enormul material pe
care și l-a strîns și în care prea mult a fost dominat
de filosofi străini; pe Eminescu l-au omorit ideile, noi
nu ne putem plânge de această boală.

Am cetit odată scrisoarea unui redactor strein
cătră un colaborator care din modestie nu voiă să-și
publice manuscriptul: „Ce e drept, șunt slăbușe lucră-
rile dtale, șicea numitul redactor, foarte arareori pot
alege ceva pentru foaie; cu toate acestea nu ai drept
să șici cumcă nu te simșii chemat. Chiamășii șuntem
cu toșii, cari ne hrănim din isvorul sfânt al artelor,
dar pușini de tot șunt — — — aleșii“.

Bine șicea redactorul strein, literatura unui po-

por îmi vine să o aseamăn cu o școală; elevii sînt cei care scriu, ductorii sînt talentele, geniile profesorii; vai de școala în care ductorii nu-și înțeleg chie-marea, elevii nu se vor însufleți, școala va rămâne goală, iar până când nu vor fi toate locurile ocupate cu elevi însuflețiți, până atunci profesorul zadarnic a urcat catedra. O vedem aceasta din experiență. Eminescu a apărut la noi — — — prea de timpuriu. Înaintea unui Eminescu trebuia să fi trăit și muncit un Coșbuc, care prin talentul său particular și original să ne fi strîns din izvoarele tradiției Niebelungen, din cari Eminescu la timpul său să-și fi scris operele sale. Cel al doilea Eminescu va sosi la timpul său; Coșbuc nu pentru prezent, ci pentru viitor muncește. Coșbuc e măiestrul care pune temelie, o temelie trainică din peatră de granit, în mîna viitorului e ridicarea, înfrumșeșarea templului.

Îmi vine să ȳic și eu cu un mare Român — ,dacă peste cîteva sute de ani aș pute arunca cîteva priviri în cronicile literare de pe timpul acela — — din vremea noastră ce aș afla — eu ȳic că sigur următoarele: Eminescu și Coșbuc au împărțit întreaga oaste în două tabere mari; dar cum le lipsia aproape la toți puterea de a înțeleg pe Eminescu și talentul de a-l imita pe Coșbuc, — valuri se ridicau, făceau șgomot, tot ce eșia afară din cele două tabere eră fără milă condamnat la moarte; valuri se ridicau, apoi se retrăgeau în pace și în urma lor țermul rămenea deșert, scoici dar puține mărgăritare.

Tu cunoști idealul meu despre poezie — — — talentul originalului Coșbuc, spiritul vast al lui Eminescu, și inima, inima nobilă a lui Alexandri — iată cum îmi închipuesc eu pe Gōthe al Romănilor. — —

Am fost întrerupt scrisoarea — — căci a tras de vecernie la biserica din deal; e o frumșeșă simfonică în felul cum toacă aici de avecernie. Toaca de lemn și de fer acompaniată de dăngănitul metalic al clopotelor, chiar și pe un ateu l-ar întoarce la credință.

Îți mulțumesc de cartea pe care ți-o retrimis. Ferice de poporul care are așă geniu — dar și mai ferice de acela care are mulți bărbați ca cel ce-a scris frumosele cuvinte; — a fost inimicul meu, inimicul patriei mele, dar este și va rămâne idealul meu. Un popor cu astfel de sentimente nu e stăpân peste un petec de pămînt numai, ci peste o lume, peste margi-nile ei.

Dar destul pentru acum. Între patru păreții odăii mele, sub bolta de ziduri vechi, voi ceti poate rēspunsul teu. Ce mai e și omul — — undă — aruncată de furtuna sorții când la un țerm când la celalalt.

MARIA CUNȚANU.

Între doi frați:

- Ce mai faci?
- M'am lāsat de literatură.
- Atunci cu ce te ocupi?
- Cu negustoria.
- Și ce negustorie faci?
- Vēnd mobile.
- Ai vēndut multe?
- Până acuma am vēndut numai p'ale mele.

Mirarea unui bețiv:

— Se ȳice că un pahar de vin îți dă putere. — Minciună!.. Eu am beut o vadră, și cu toate astea abia stau pe picioare.

Din streini.

*Acelaș dor, acelaș gānd,
Ca doica pe-un copil, me poartă
La draga ce-am lāsat plāngēnd,
La mama cu nādejdea moartă.*

*Prin ulicioarā trec flācāi,
Privind cum coase la fereastrā
Iubita mea cu creți bālāi,
Cu galeșa privire-albastrā.*

*Și-or sta privind adese-ori,
Cerșindu-i cu-a lor zimbet milă,
Și m'otu trezi ca māne 'n ȳori,
Cā m'a uitat, māndra copilă.*

*Numai tu, mamă-ostānd din greu,
Plāngi, noaptea 'n toiul tristei ierne,
Cu mine dus norocul teu,
Și lacrimile-ți sūnt eterne.*

*Tu ești bētrāndă, și treptat
De grji te mistui, și te-apropii,
Cu susletul întunecat,
Până la margenile gropii.*

*Și spulberate nāluciri
Zadarnic, mamă, le vei plānge;
Nu vei vedē cununi de miri,
Nepoți la pieptu-ți nu vei strīnge...*

*La ușa ta vor bate rar
Ca la biserica pustie,
Și nu va fi un glas măcar
Sā 'nveselease' a ta chilie.*

*Și brațele vei înceleștā
Și te-i rugā duios de moarte,
Cā scris a fost, ca'n viața ta
De flul teu să n'ui tu parte.*

*De cāte-ori în serbātōri
Te vēd cum tot te 'ndeamnā dorul
Și cauți lung printre feciori,
Sā-ți vedē în horā prins feciorul!*

*Spre dealuri pasul ți-l îndrepti,
Rēmāi cu ochii duși în zare;
Degeaba 'ntrebi, degeaba-aștepti
Pe cel pierdut în depārtare!*

*El merge drum fār' de popas
Și fār' de țintā—ca și norii;
Sārac și 'n zdrențe a rēmās,
Și totuș bate 'n poarta glōrii.*

*Iar glōria-i frumos palat
Imprejmuit cu zid de-aramă,
Și-acelora ce 'n poartă-i bat,
Le cere viața 'ntreagā vamă!*

GEORGE MURNU.

Floarea neagră.

„Nu cereți, iubiților, floarea neagră din Pădurea morții...”

... Și pierdut, cu pașii rătăciți, plecă Conrad de la aceea pe care mintea sa o visă mereu, pentru care ar fi murit :

„Floarea neagră... Floarea neagră!...”

De luni întregi iubirea nemărginită cuprinsese inima și sufletul lui Conrad, margrav de Wartenau pentru frumoasa Ysol.

O iubiă, și din omeneștile lucruri nimic nu mai rămăsese pentru dânsul de mult. Când în noaptea cu stele, plecat pe parapetul sălbaticelor ziduri, privia în sus, atâția ochi plini de foc și lacrimi de dor îi apăreau în neschimbatele astre. Și plângea.

Iar dânsa, Ysol, frumoasa frumoaselor, luceafer între stele, lăsa să piară pe tinerul tăcut. — Frumoșii ei ochi negri priviau departe; și cine ar fi știut ce gândiau? Iubiă Ysol, sau ca ghiața era sufletul ei? Și Conrad!.. Vai! nici-odată deescu-i pînă negru pe care vântul de seară îl adia, nu-i va atinge obrazul aprins.

Dar în noaptea fără sgomot, căci cornul lunei începea să se ridice slăbind lumina stelelor, pentru o vorbă de iubire, și-a dat și viața-i și tot, numai să știe că pe fruntea-i senină s'o poată acoperi cu aprinsu-i sărut.

Și să moară cum se stinge fragedul lăstar, neajuns la mijlocul vieții... Ysol frumoasa, sub genele-i negre și atât de dulci, din buzele ei atâtea de frumoase, i-a dis: „Când sinul meu va purta floarea neagră, floarea fericirii, te voi iubi și pe veci va fi iubirea mea”.

Și pierdut a plecat Conrad... iar floarea neagră era ținta sa, dar câte să înfrunte până s'o găsească. Cine căută floarea neagră, nu mai venia înapoi. Dar el, tot ce a avut și-a dat să aibă de drumul seu. Cu arme, singur, a plecat pe Valea Dunderului.

Eră tiner, în floarea vieții; și teama nu știea ce este. Strălucit prin faimă își croise un vis de mărire, gigantic, îndrăzneț: prin puterea-i să ajungă nemuritor și mare, ca prin secolii numele lui să străbată strălucitor! — Putea.

Dar ce n'ar fi dat, și cât din viața lui, să fie al Ysolei, și să n'aibă decât iubirea ei. Nici faima străbunilor, nici Gloria ce visă, nu mai apăreau ochilor sei în marea-i desnădejde. — Nimic.

Pădurea morții e departe; printre munți stâncoși apar vârfurile întunecațiilor ei copaci. Slăbit înaintă pe calu-i Conrad și înainte-i privia fără să vadă nimic. Nu vedea decât chipul ei, și corpul, și părul ei sombru.

În fundul pădurei morții se află caverna înghețată pe care faima dice că odinioară o locuia un tiner, din a cărui jalnică inimă, departe de iubită, resări floarea neagră.

Se dice că rari oameni au pătuns în pădurea morții, și mai puțini au eșit din ea. Dar în grota neagră, nimeni n'a ajuns...

Conrad pe calu-i negru pătrunse în Codrul Groazei. Tăcerea mormântului domniă acolo; numai calul părea că simte teroarea groaznicului locaș: cu privirea vagă, fără să-și dea seama, înaintă mereu margravul Conrad. Sgomote îngrozitoare și surde păreau că despică aerul, venind din depărtări: — eră plin de curaj viteazul Conrad; nimic nu-l turbură, dar fără voe fiori

treceau din când în când prin înaltu-i corp. Întunerecul creșcea cu adâncimea fioroasei păduri. Sbuțumări de suflete chinuite pare că agitau aerul, dar Conrad o iubiă... Nimic nu l-ar fi întors.

În fundul pădurei a ajuns margravul de Wartenau. În fața lui apare deschisă grota morții plină de frig... Hesită... amorul învinge și intră. Rosa neagră e înflorită și două flori ciudate prinde el în mână. Cu foile negre ca părul Ysolei, miros nesimțit de ființă omenească respândiau în giurul lor; și în mijloc îi apare semînța de aur, lacrima morții.

E frig și groaznic! Conrad se cutremură: vântul vijie îngrozitor afară în codru, iar din caverna neagră ese îndrăznețul care a înfruntat blestemul morții.

Omul se obișnușește cu întunerecul și groaza; dar Conrad încalecă; — spaimă îngrozitoare ce ar fi omorît pe altul îl cuprinde acum. Totul i se pare mai sinistru și negrele flori le ține la piept.

O fugă nebună vedu pădurea atunci: fantastic sbură negrul, și pe dânsul Conrad părea imaginea spaimii; goana furioasă mergea crescând. Părea că spectrele pădurei îl fugăreau din urmă. Un pas încă... calul se rostogoli în prada morții; dar eșise din codru.

Dincolo de intrarea pădurei trece torentul repede și aproape de malu-i e puțul pe care poporul l-a numit: „oglină păcii”. Lângă el se oprește Conrad, se pleacă să soarbă viață din limpedele isvor, și pe luciul apei se reflectă sormanul lui chip: albise. Cu părul ca zăpada erneli, îmbătrânise cu o jumătate de veac.

Pe gânduri cădută înaintează el pe malul riului. Se așează jos pe marginea malului, cu capul plecat pe mână: în față-i se întind dealurile pierdute la orizont; iar vântul de toamnă trist și plângător îi stricase par că sufletul nefericit.

În vale curge riul, și el privește, și par că în minte îi revin melodiile vechilor cântăreți din Turingia. — Se gândește la visurile din anii tineri, la gloria ce vedea în giurul seu, la tot ce-i eră scump. Își vede viața sdrobotită, și pierdut, prin lacrimi o zărește pe ea, și ar vré să simtă că-l iubește și să moară sub vântul falnic, ca atâtea biete suflete ce-au pierit; iar din mormântul pe valea sălbatică să știe că a fost a lui, numai a lui...

Iar Ysol așteaptă, și inima ei acum s'a schimbat: îl iubește. Odată îl desprețuia. — Pe alba-i mână o lacrimă de durere pică, și capul își pleacă pe brațe. De la fereastră ochii ei se duc departe în zare... Știe că nimeni n'a pătruns în peștera neagră din Todt-wald și că îndrăzneții nu s'au întors, plânsul îi sfășie inima prea târziu înduioșată... și remușcarea o cuprinde.

La ușa vechei case bate cineva. Cine ar fi recunoscut sub negrele haine și sub părul albit, pe Conrad, Conrad de Wartenau? Palid, sdrobotit, el poartă cu sine floare neagră, floarea iubitei lui.

Ysol deschide: — mult timp a trecut în lipsa lui, și acum cu toate că suferințele l-au schimbat, simte că focul iubirei o cuprinde, și cu brațele deschise îi cuprinde gâtul și pe fruntea lui înorată depune cea dintâi și cea din urmă sărutare; și acum viața ar da-o să fie al ei, al ei pe vecie. — E prea târziu!

Mai trist ca noaptea fără stele, se deprinde ușor Conrad. O mai privește, neagra floare i-o dă, dar afară se aruncă în noapte.

S'a oprit, la peptu-i are o floare. Floarea neagră devine floarea morții : odinioară a iubirii. El simte cum cade încet, încet de tot în brațele morții, mai blândă ca inima celei ce iubiă. O vede plutind, în mintea-i rătăcită, și moare cu lacrimi rostogolindu-se din profunzii sei ochi : „Cât te-am iubit Ysol" ! . .

Muri de durere s'ermanul Conrad, acoperit de aripele nopții fără sgomot, întunecoasă. Și viața i-a fost ca și iubirea de scurtă și fără noroc.

Cu fața stinsă s'ermanul, ca și floarea, zăcea pe pământul rece cu țori. Pe mormântul în care se odihnește pe marginea văii, nu vede tăcutul trecător decât o inimă săpată și într'ensa imaginea floarei negre, floarea din Todwald, sub densa, destinul a unit pentru totdeauna pe cei ce în viață n'au putut să fie . . .

Când Conrad plecă, Ysol simte cum durerea o covârși. Ar vré să fugă, să-l prindă, să-l aibă, dar groaza o îngheață. În p'ru-i negru, frumos ca noaptea, leagă rosa nefericirii, și-i șade atât de bine cum nici zina morții nu e.

Remușcarea încinge iubirea ei nebună ; ar vré să fie lângă ea, să-l vadă, să moară alături.

E prea târziu !

Cade pe patu-i alb. Floarea întunecată răspân-dește ciudatul ei miros, și mintea brunei Ysola se perde rătăcită departe. Firele morții s'o cuprindă.

I se pare că îl vede pe el : ar vré să trăiască, odată să-i sărute fruntea și ochii mari ; — dar prea târziu.

Acum i se pare viața scumpă, acum disperarea o cuprinde mai tare.

Ia în mână o oglindă de argint poleit. Chipul ei divin se reflectează pe metalul strălucitor. E palidă, dar frumusețea ei brună nu s'a schimbat.

O groază de moarte o cuprinde : regretă viața. Se gândește la frumusețea ei, cum îngropată în pământul întunecat se va contopi în mama comună și cum, doar oasele și craniul vor rămâne ca martori ai frumuseții dispărute. Un tremur îi trece prin corp : e înfiorător ! În locul zimbetului ei une-ori atât de dulce va luă loc sinistrul zimbet al morții, în locul seninilor ei ochi vor fi doue găuri adânci, și lumina va dispăre din ei pe veci . . .

Afară începe furtuna infricoșată : pe când Conrad muriă. Vântul furios sparge geamurile și pătrunde în odae. Trântită, nici moartă nici vie, cu lacrimi amare de durere curgând pe obraji, Ysol tresaltă, închide ușor ochii ei stinși . . . și moartea o strânge în brațe, pe când rosa neagră, prinsă în p'cr, pare că murmură :

„Cel-ce nu se-'ndură, piere de sub soare,
Vei muri tot astfel Ysol, scumpa mea,
Mormentu-'mpreună pe voi v'o avé ;
E târziu acuma ori și ce ai vré ;
Timpul nu se-'ntoarce vai ! din calea sa.
Cel ce nu se-'ndură în iubire, moare . . .“

Alături stau de atunci mereu. — Și cine aude de floarea neagră își face cruce, căci știe că acel care o poartă, moare . . .

Așá spuneau bătrânii povestea negrei flori, floarea morții.

OCTAV LECCA.

Plecare.

*Din înălțimi înourate
Un melancolic cîrpit,
Și șirul lung de rîndunele
Se perde 'necet spre resărit.*

*Lung caută ochiu după ele
Prin zare drumul plumburiu,
Și 'n urma lor la ori-ce casă
Remâne câte-un cuib pustiu.*

*Așá 'n a inimelor toamnă
Stă cuibul viselor uitat,
Când ț-a șoptit ori-ce speranță
Adio ultim la plecat.*

TRAIAN MIHAIU.

La Constantinopol.

După dejun, o luarăm prin oraș să-i facem cunoștința, înteu așá pe deasupra, până când vom cercetá cu deamănuntul tot ce-i vrednic de v'edut.

Se 'nțelege, că timpul de la miașă și până sara, ce-l destinaseam spre scopul acesta nu putea ajunge, decât să ne facem numai o oareșcare idee despre Constantinopol, a cărui estindere este colosală.

Întocmai ca Roma, capitala Turciei se ridică și ea pe șapte coline, cari împrejmuesc golful Cornul-de-aur, șese de-o parte și a șeptea de alta. La marginea extremă a Europei, despărțită de Asia numai prin Bosfor, care leagă tocmai aice Marea-Neagră cu Marea de Marmara și astfel este o trecătoare spre Asia, având și un minunat port natural, Cornul-de-aur : situația asta îi dá cea mai mare însemnătate strategică și comercială.

Fiind cheia Asiei și a continentelor din lumea nouă, este firesc, că încă din vremile legendare cele mai de frunte popoare au stărui să-și implante domnia aici. Bizantinii ș-au menținut mai mult puterea. Constantin cel mare înse i-a bătut, a cuprins orașul și în locul Bizanțului a întemeiat Roma-nouă, strămutându-și în 330 acolo capitala, care a devenit apoi capitala imperiului bizantin. Nici aceasta schimbare n'a făcut capăt invasiunilor de cucerire ; orașul a fost iarăș devastat de cruciați și la 1204 a ajuns capitala imperiului latin în Orient. Domnia aceasta a ținut până la 1261 ; atunci împăratul Mihail Paleolog l-a cucerit de nou și a așezat într'ensul tronul bizantin. Acesta nu s'a susținut nici doue sute de ani, căci în 1453 au venit turcii sub Mahomed II și după o luptă infricoșată au arborat în cupola bisericeii St. Sofia drapelul Semilunei. De atunci și pân' acuma Constantinopolul e capitala mult invidiată a imperiului turcesc.

Numirea sa, firește, vine de la fondatorul Constantin cel mare. La început s'a numit numai „Polis“, ba Grecii îi dá și astăzi în graiul obștesc tot așá ; apoi i s'a dat numele mai însemnător „Constantinopo-

P E S C A R I T P E M A R E .

lis". Turcii îl numesc Stambul; dar și numirea aceasta e numai o transformare a celei grecești, făcându-se din „Sten Polin“ (la oraș) Istambul. Slavii i-au dat numele Tărigrad, orașul imperial, numire ce a trecut și în limba și poesia noastră populară.

Ceea ce privește poporațiunea, este o amestecătură de toate limbile lumii. Aceasta uriașă învălmășeală de popoare, aceasta nebună alergătură de oameni și aceste ciudate strigări nesfârșite, îți infățișează un tablou, în fața căruia europeanul apusan stă uimit și-i pare că vede intrupată o poveste. Ori cât ai cetit și audit despre Constantinopol, impresiunea ce-ți face vederea lui îți imprimă cu totul altă icoană decât cea ce ți-ai întipuit. Îți pare că nu mai ești în Europa. Îți pare că trăiești într'un secol de mult trecut. Un amestec ciudat de frumos și urit, de vechiu și modern, de cultură și barbarie, te întimpină pretotindene. Aproape de stradele mari și pavate te cufunzi în ulicioarele cu noroiu, lângă palatele sultanilor se resfață murdăria cea mai greșoasă și luxul cel mai strălucit al damelor are drept cadră miseria cea mai neagră.

Caracteristica de frunte a orașului este comerțul. Pretotindeni prăvălii de tot felul, cu niște uși mari și cu marfele atârinate din afară, drept reclamă. Lângă magazinul de galanterii, o măcelărie cu cărnuri de herbeci grași atârinate la ușe; în vecinătatea poamelor orientale tocmai se beleșce un vițel; ici o florărie elegantă, mai încolo o cafenea murdară; modista are în vecinătate o brutărie, cu cuptorul spre uliță, din care tocmai se scot plăcintele coapte.

Pe strade zărații te invită să-ți schimbe parale; precupeții strigă să le cumperi marfa, carne, poame, pești, legume și altele; băeții îți ofer apă, chibrite, săpun, hârtie și Dumnezeu mai știe ce. O învălmășeală de oameni, de strigăte și un amestec de miroșuri care te îmbată.

Dacă numai privești în cutare dutean, îndată sar afară doi-trei cari te poftesc în lăuntru; iar dacă ai avut nenorocirea să te oprești un moment la cutare ușe, te și înhață și nu-i chip să scapi. Ba nici atuncia nu-i măntuință, dacă treci în mijloc, fără să te uiți nici în dreapta nici în stânga. Precupeții și băeții îți ațin drumul să cumperi ceva. Nu le pasă că nici de vorbă nu stai cu ei, vin după tine, făcând gălăgie și te urmăresc și 'n a doua stradă.

În privința asta punctul cel mai interesant este podul Galata, care leagă suburbiul acesta cu Stambul și care din punct de vedere ethnografic de sigur ofere cea mai bogată vedere. Dacă ai stat o oră la căpăteliul acestui pod, ai avut ocaziune să vezi ca printr'un vârtaj caleidoscopic părăndându-se toate popoarele lumii. Turci negri, Greci roșuți, africani arși de soare, dalmățieni fuduli, muntenegreni cu pistol în brâu, negri cu dinți albi, mulati cu buze drimboiete, macedonieni sprinteni, albanezi călare, persieni și indieni blânzi, turcoici acoperite până 'n ochi cu vâl, pașe cu fes, europeni cu cilindru, trăsuri elegante și roabe trase de muli, cavaleri eleganți și cerșitori zdrențoși trec pe lângă tine, alergând să-și caute pânea de toate zilele, încât cei patru podari îmbrăcați în alb abia ajung să încaseze paralele și să elibereze biletele de trecere. Din câte părți a lumii s'au adunat oamenii acestia! Și pe toți, de pretotindeni, i-au adunat acelaș gând: existența.

Aice vezi, ce mare putere e în lume comerțul. Dar oamenii acestia se și pricep a face parale din toate. Spiritul acesta într'atâta e desvoltat în ei, încât dacă

cumperi ceva și dai neguțătorului o medjidie, monetă de 20 piastri, el își trage întău o taxă pentru schimbare și apoi prețul obiectului cumpărat

Când vezi cum mișună lumea pe strade, oferindu-și marfa, îți vine a crede că aice tot omul e comerciant. Dorul de câștig ocupă și strada cu mese de cafenele, împingându-le până 'n linia tramvaiului, care poartă încă pe roate noroiul din toamna trecută. Câțiva turci mai leneși petrec toată ziua la mese și ședând pe picioarele încrucișate, trag narghilul îmbătător și fumează dobitocindu-se, fără să le pese de ceea ce se întâmplă în giurul lor și fără să țină seamă, că lumea trece înainte și ei rămân locului.

Pretotindeni s'aude mai ales vorba turcească și grecească, ceea ce arată că 'n Constantinopol sunt foarte mulți Greci. Din cele nouă sute de mii de locuitori ai orașului, Turcii se urcă la vr'o cinci sute de mii; restul se compune din Greci, Armeni, Ovrei, macedoneni și alții de toate naționalitățile.

Fiind că toți poartă fes și au îmbrăcăminte aproape la fel, nu-i prea cunoști care ce-i. Turcii ni s'au părut mai stinși, câtă vreme Grecii erau roșuți, plini de tărie.

Partea turcească a orașului se numește Stambul. Acesta formează o peninsulă între Cornul-de-aur, Bosforul și Marea de Marmara. Aici se mai păstrează oarecari urme ale domniei bizantine, niște ziduri, mai multe porți și câteva colonne. Singurul monument ce s'a conservat este biserica St. Sofla, din care turcii au făcut o moschee.

Stambulul de azi, reședința vieții publice-turcești, are cam 400.000 de locuitori. De acolo s'a dirijat veacuri întregi destinele unei mari părți a Europei; acolo s'au petrecut atâtea acte de tiranie și de nedreptate. Astăzi e liniște și numai juvaerele din Eski-Seraiu amintesc gloria de odinioară. Sublima Poartă, atât de strălucită în închipuirea noastră la depărtare, e atât de simplă când o vezi în realitate. Orașul are câteva strade mai regulate, dar nici vorbă de vr'un pavagiu cum se cade. Numeroasele suburbii, în sus la deal, sunt strâmte, pline de noroiu. Iar intrând în Fanar, ne cuprinde groaza, aducându-ne aminte că aici a fost cuibul fanarioților cari au sugrumat spiritul românesc de pe tronurile ce-au usurpat.

Întregului Stambul, îi dau o înfățișare imponentă numeroasele moschee, ale căror minarete se nalță sus la cer, adevărind domnia Semilunei.

Pe partea de dincoace a Cornului-de-aur se află un șir de suburbii, legate cu Stambul prin două poduri uriașe. Dintre aceste suburbii, mai însemnate sunt Galata și Pera. Prima e sediul comerțului, în vârf cu vestitul turn clădit de genovezi și care azi servă de far; a doua Pera, e partea cea mai europenească a Constantinopolului, în care „Calea Pera“ are formă de bulevard și în care sunt case cu 3—4 etaje și câteva oteluri cu cuină franceză. Încolo murdăria de pe strade e aproape aceeaș pretotindeni. Dacă n'ar fi marea, care mai curăță aerul, aici ar trebui să izbucnească toate boalele epidemice.

Am cetit și eu de multe ori despre câinii din Constantinopol. Când am eșit înse la stradă și-am vădit întâiaoră turma de 17 câini, făcându-și *siesta* pe stradă, am fost surprins. La un număr atât de mare nu m'am așteptat. Dar după ce în alte strade am vădit și câte 20—25 împreună, m'am mai deprins. În adevăr, câinii mulți sunt o specialitate a Constantinopolului. Nu sunt ai nimenuia. Trăesc și pier pe strade.

Dorm toată ziua în grămadă, nu latră, nu mușcă ; sînt atît de blânzi, cã poți sã treci peste ei și nici nu se mișcã. Causa acestui numër mare al lor este, cã turcii îi considerã ca animale sfinte și nu omoarã nici unul. Au inse și o funcțiune igienicã. Ei consumã toate murdãriile ce se aruncã pe strade, cãci nraturatul este un ce necunoscut.

Fiecare cartier își are cãinii sei. Acestia nu se duc nicãiri de acolo, inse nici ei nu sufer ca cei din alt cartier sã facã prevaricație în avutul lor moștenit din neam în neam. Și dacã totuș se întemplã, ca cãinii din alle pãrți sã se abatã pe acolo, se 'nceinge o bãtaie pe viațã și moarte, vrednicã de lira cutãrui poet realist. Hãrãitul bẽtrãnilor, lãtratul celor mijlocii și scãncenitul cãțeilor fac o minunatã serenadã în tãcerea nopții, — în care nu se mai aude decãt fluieratul vapoarelor și tocãnitul pãzitorilor de noapte cari percurg stradele, lovind cu bastonul de fer trotuarul, drept semn cã nu dorm și-și fac datoria.

Partea cea mai frumoasã a orașului este negreșit malul Bosforului, cãntat de atãția poeți, unde villele, chioscurile și grãdinele particulare, cu mulțimea de arbori și flori orientale, își incãntã vederea, cãt nu te mai poți despãrți. În fiecare jumẽtate de orã pleacã vaporul și ofere o deliciosã plimbare pe Bosfor, pe care n'ai s'o uiti nici odatã.

Este interesant, cã femeile musulmane atît pe vapor, cãt și pe tramvay, (imbrãcate într'un fel de caf-tan și acoperite la fațã pãnã la sprincene cu vël,) au un loc rezervat numai pentru ele și despãrțit cu o perdea. Dacã vr'un bãrbat strãin vrẽ sã intre acolo, ori mãcar sã se uite în lãuntru, — numai decãt vine conductorul și-l face atent, cã nu-i iertat.

Am cãutat sã me informez despre starea culturalã. Școli sînt destul de multe, mai cu seamã primare, dar și secundare, școli profesionale, este și un liceu imperial în Galata, o școalã de medicinã și de drept. În Stambul existã și un Museu archeologic. M'a surprins inse mult, cã artele nu le-am prea vẽdut represintate. Am întrebat de starea literaturii. Mi s'a respuns, cã turcii au oameni invẽțați, bãrbați de șci-intã și poeți, inse cei mai mulți se servesc în scrierile lor de limba arabã, care literalicește e mai desvoltatã. Am cerut informațiuni despre pictorii lor și m'am așteptat ca în galerii sã vẽd eternisate mulțimea de scene vitejeșci ale istoriei musulmane; inse nu sînt nici pictori, nici tablouri de valoare. Curios sã șciu în ce stadiu se aflã teatrul turcesc, cãutam pe pãreți vr'un afiș, sã mergem sã-l vedem, s'auđim limba și musica; n'am gãsit inse nicãiri nici unul. Am voit sã-mi aduc ca suvenire vr'o revistã ilustratã turceascã; am dat inse numai de o ediție foarte primitivã.

Grecii par cã întrec pe Turci. Ei au nu numai școli, dar și societãți culturale, diare politice mari și teatru în care și atuncia se jucã.

Sara ne-am dus în o grãdinã publicã, ca cel puțin acolo s'ascultãm musicã turceascã. Erã lume puținã, mai mult strãini, cãțiva turci, turcoalice nici una. Strãinii beau bere sau vin, turcii își cereau rahat și apã. Erã liniște complectã. Musica cãntã mișcãtor, încãt ne-am mișcat ș-am plecat la otel.

Luna resãrise și la lumina ei Bosforul jos la vale, încadrat de marele oraș, ne infãtoșã un tablou plin de frumuseți.

IOSIF VULCAN.

Chiuituri.

— Din Ineu, în Bihor. —

S'o mániet bade-asarã,
Pãn' ce n'am eșit afarã,
N'am eșit cã n'am putut,
M'o pus maica la cernut,
Și mi-o dat o sitã deasã,
Sã nu pot eși din casã,
Dar io luaiu alta rarã,
Ca sã pot eși afarã.

Picã țirțalãi în vie,
Merg feciorii 'n cotunie,
Haidem fete sã jurãm,
Pe feciori sã nu-i lãsãm,
C'a veni primãvara,
Și n'a fi cini tilincã,
Cu tilincu cel de rug,
Primãvara pãngã plug,
Cu tilincu cel de salcã,
Primãvara pãngã grapã.

Bat cãinii în câmpu morii,
C'a nu ne-or veni delanii,
Cu gubele 'nbãerate,
Stau fusele ne-apucate,
Dacã 'n casã s'or bãgã
Gubele-or desbãerã,
Fusele ne-or apucã,
Noi frumos i-om sãrutã.

Pe drumu de Socodor,
Mere-o fatã ș-un ficior,
Ficioru din graiu grãe :
Hoi fetițã fata me,
Ie nu merge p'acole,
C'o veni Dunãre mare,
Te-a mãnã stãnd în picioare.
— Zo ie vie și me mãie,
Cã n'am pãrinți sã me ție,
Tata-i viu și nu me crede,
Pe mama-i pãjiște verde.

Hop lup pui de lup,
Fugi din cale sã me duc,
La nana cãtrã Burzuc,
La fetița lui Bujor,
Cã-i cu roche de fuior,
Și cu spãcel de bumbac,
Sã-l dea mie cã-s sãrac.
Nãnuța din graiu grãiã,
— Ba nu zo io nu l-oi da,
Cã și io m'aș mãritã,
Dupã János cotuna,
C'are-o pipã ș-o cãldare,
Și se ține gazdã mare.

Babã latã șede 'n vatrã,
Untu meu s'alege-'ndatã.

Ca hãrgita cea din tindã,
Nici una nu-i de mãndrã.

AVRAM IGNA.

SALON.

În cimitir.

Te vîd, jalnică cetate,
Tu, durerilor liman:
Omul — dușmănit dușman
Doarme, frate lângă frate.

G. M.

Fiori me apucă când e vorba a vizită cimitirul, și totuși în prima zi a lui novembre fiind ziua tuturor sfinților și a morților, mi-am dat osteneala a cerceta mormântul repozatei mele surioare aducându-i cunună și luminări după cum e datina în acea zi.

La intrarea porții cimitirului eră scris cu litere mari „Vom reînvia“. Ce cuvînt mîngăitor pentru toți muritorii!

Oamenii se grămădiau care de care să între mai curînd. Aproape toți țineau în mîna cununi de flori artificiale sau naturale de felurite culori. Fețele lor de loc nu păreau triste, ci fiecare își continua drumul vesel ori cu nepăsare ca și când s'ar fi găsit în tîrg. Unii veniseră pentru plăcere, alții pentru curiositate, iar cei mai mulți pentru a spiona și a critica împodobirea mormînturilor. Vai de acel bogat care și-ar fi neglijat cripta!

Pe drumul unde mergeam, nu vîdui decît foarte pușini lăcrimînd lângă vre-un mormînt. Mulți erau ingenunchiași, cu privirile lor prefăcute în tristeță din adins ca să poată atrage atențiunea publicului, care trecea lângă dîșșii.

Me obosisem umblînd, căci distanța eră destul de lungă de la intrarea cimitirului pînă la mormîntul ce-l căutam. N'ar fi durat un cîș și jumătate, dacă nu ne-am fi oprit mereu la mormînturile făcute cu atîta măestrie, admirîndu-le cununile și împodobirea lor artistică cu culorile cele mai potrivite.

Inima mi se sfîșia vîdînd cîte un portret cu figuri atrăgătoare și gîndindu-me la fosta lor tinereță distrusă prin moartea cea nemiloasă; me înfloram ca de un lucru oribil credînd că vedeam în fața mea fantoma morții cu un vîl alb, care arătîndu-și mereu dinții sclipitori și suridînd groaznic, me chemă, căci ori și cum din ghiarele ei nu ne vom pute scăpă.

Între mormintele cele bogat împodobite se aflau și unele părăsite, cu crucea lor de lemn sfărămată și aruncată jos, iar numele șters de vremea cea lungă de unde se vede că nu mai au cine să-i plîngă.

După ce împodobii și eu mormîntul și aprinsei luminările, făcui rugăciunea pentru odihna sufletului surorii mele și plecai de acolo cu inima-mi zdrobită de durere în amintirea ei.

Mergînd mai departe, m'am oprit înaintea unui mormînt proaspet, lângă care sta un tînăr ingenunchiat cu un obraz palid, oftînd și suspinînd.

Adînc m'am mișcat vîdînd pe acest tînăr suferind ca un martir. Din ochii lui blîndi de o culoare albastră se rostogoliau șiroaie de lacrimi, lacrimi de dor și de iubire.

Me apropiu lângă mormîntul acela și citii înscricțiunea de pe crucea de lemn. „Acî zace Izabella Enric născută la 1880 și moartă la 1898“. Iar pe cruce eră o cunună de flori naturale nu-me-uită de camelii și de vanilii și cu o panglică lată albă de mătase avînd înscricțiunea această: „Te iubesc și după moarte, al teu Adalbert“.

Cetînd aceste cuvinte, pricepui tot. De sigur el eră acela, care iubiă pe Isabella ce zăcea în acel mormînt. După ce îmi satisfăcui curiositatea, m'am retras de acolo prefăcîndu-me că citesc înscricțiunile celorlalte cruci, dar atențiunea mea nu o luasem de la dîșșul. După pușin îl auđii murmurînd ceva, și pronunțînd aceste cuvinte, cu un glas surd, adresate Isabellei:

— O iubita mea Isabello! De ce soartea cea crudă ne-a despărțit așa de timpuriu? Pentru ce să mai trăesc eu fără de tine? Cât e de nemărginită lumea și pe mine totuși nicăiri nu me încap, nicăiri nu am liniște și pace, numai lângă mormîntul teu. Dar iartă-me dragă, iartă-me scumpa mea, că-ți tulbur liniștea și odihna... și pronunțînd ultimul cuvînt, pe care abia îl putui înțelege, începui a plînge și sărutînd crucea de mai multe ori, s'a depărtat.

Auđînd această declarație, numai decît mi-am adus aminte de admirabilul vers al distinsului poet Al. Vlahuță. „Dormi în pace“...

Cuvintele aceste m'au emoționat așa de tare, încât ochii mei plutiau în lacrimi, și începui a me gîndi la durerea ce purtă sîrmanul Adalbert. Cât aș fi dorit să-l mîngăiu cu vorbe dulci și blînde ca să-i pot alina chinurile, de care suferia inima-i cea rănită!

Ca de obicei, fericirea nu durează mult timp. Așa și acî. Acești tineri de sigur se iubiau cu sinceritate și erau fericiți. Cu iluziunile cele mai plăcute, ei trăiau aspirînd la un viitor cît se poate mai frumos, mai ideal, precum și-l închipuesc toți tinerii și tinerele idealiste, și ducînd o viață romantică și plină de poezie. Dar speranța lor nu s'a putut realisa, căci moartea cea nemiloasă i-a despărțit pentru totdeauna.

Nici nu-mi pot închipui că ar fi mai îngrozitor, mai oribil și mai dureros cas, decît cînd doue inimi se iubesc cu înfocare și coasa morții le desparte fără de milă.

Cufundată în aceste gînduri, continuai drumul ce ducea spre mausoleul fericitului Emanuel Gojdu, și fiind invitată la festivitatea aranjată de tinerimea română universitară de aici, me grăbii ca la ora fixată să asist acolo.

Serbarea a decurs în liniște și a avut un succes splendid. Corul compus din tineri universitari și condus de genialul tiner artist I. Pop, a intonat niște melodii funebre așa de mișcătoare, încât și străinii, cari ascultau cu curiositate, esclamau cu mirare: „Megható“! Iar simpaticii tineri A. Cioban și L. Tritean au ținut cîte un discurs ocașional cu un limbaj curat românesc, care a făcut o adîncă impresie publicului asistent.

În urmă toți Romîni, cari au luat parte la această festivitate de o amintire neuitată, s'au imprășciat între mulțimea nenumărată, care mișuia în ziua acea frumoasă în cimitirul central al capitalei Budapesta.

MARIOARA G. MURNU.

Câte ceva din București.

„Toamna se numără bobocii“.

Se potrivește această dicțioare atunci când e vorba de boboci (pui) de găscă, de rață, etc. nu înseamnă când ai în vedere Revistele literare de la noi.

Când vezi afișe mari anunțând fenomene literare, și emoționat te oprești în fața unui chiosc de gazete, ca să te mai pui și tu în contact cu elita intelectuală a neamului, mulțimea titlurilor te zăpăcește, de nu mai știi ce marfă să iei.

Să iau, te gândești, „Adevărul de joi“. „Adevărul“ politic îl cunosc ca o haină a minciunilor. Dar ăst literar? Mi-se prezintă în formă de spanac. „Floare-Albastră“; me mir când văd că sunt „albăstrimi“ cei ce acolo combat. Întorc pe față și pe dos „Actualitatea“, care îmi pare mai mult un magazin de măruri comedioase, purtând pecetea turcească. Să iau „Liga Literară“? ea este o modestă imitație română a Ligei pentru pacea universală...

Ce să iau? Să le iau pe toate?

Hai că le-am luat!

Dar să nu desperați, cititori, căci nu am să ve înșir de fote ce singur m'am condamnat să citesc! Nu voi înșiră năsdărăniile ce am citit, voi face numai „morală fabulei“.

*

Când eram băiat de liceu, me apucaseră și pe mine într'un rând furiile versurilor. Din fericire învățam carte într'un oraș de provincie, așa că fumam noi între noi copiii, și n'aveam unde să-mi depun emoțiile rimate în ceva „albastru“.

De aceea acele emoțiuni cu forma lor cu tot pierdute-s „în neagra vecinicie“, fără să fi atentat la alte răbdări decât răbdarea vre-unei fetișcane naive.

O voi, cari cu inima *albastră* faceți *ligi* în *actualitate* până *joii*, și de loc și mai apoi, de ce nu ați legă mai bine alte idealuri și sentimente de „frunza toamnei“, decât pseudo-melancolia voastră?

De ce vreți să fiți scriitori și artiști înainte de a ve da seama de ce sunteți, ce puteți, și ce se cuvine?
„*Si vis me flere, dolendum est primum ipso tibi.*“

*

Dar este un ce obișnuit la noi, că toamna să ne năpădească revistele, cu toate acestea în iarnă ajungem a ne jălui că n'avem reviste.

Și cum se face aceasta? Câtiva „amici“, în suflet cu dorul de a se manifesta, dau asalt publicului, întovărășindu-se la o publicație literară; — după odihna de vară, și în sezonul reînpoporării capitalei.

Tot ce crezi că ai brodit, dai sub amical control la tipar. Căci tiparul îndură săracul, și-apoi tipograful, — păcatele lui la urmă, că și-a găzduit ale emoțiilor câte „ceva“!

O notă principală va fi în revistă, să combați pe unul din oamenii zilei, dacă nu din contră, să dai portretul și biografia tuturor — abonaților, ca să nu ție mai reu.

Și de-aceia:

În iarnă nu mai avem „boboci“ de numărat.

Fără îndoială, există și tineri de talent, găsești bucăți bune și în revistele de acest fel. E înseamnă că cei câțiva talentați nu lucrează împreună, să facă un lucru, dar bun.

Ce atâtea bisericuțe?

Orgoliul șefiei?

Sântem democrați!

Să-i lăsăm pe tineri, căci sânt tineri, să trecem la bătrâni, — bătrâni față cu cei de cari ne ocupăm până aci.

E vre-un an doi decând doue gazete din capitală „Universul“ și „Adevărul“, se ceartă mereu asupra tiragiului. Fiecare din ele susține că are tiragiul cel mai mare.

Dar ori ce reu este și un bine! Resultatul certei a fost, că „Universul“ și-a mărit formatul, și-a angajat de colaboratori pe Coșbuc, V. A. Urechia, Speranță, I. Gorun și alte distinse condee române.

Adevărul a scos — puilul *de joi*.

*

Întru cât privește mersul Teatrului Național, numai bucură ne putem de achiziția făcută în persoana dlui P. Grădișteanu ca director al acestei instituții.

Avem un bun aranjament de piese, a început și opera română, avem și matineuri duminica și în serbători, bine cercetate, cele din urmă mai ales de elevi și eleve de școale.

De altfel, Bucureștii în privința distracțiilor ce se ofer publicului, cu diferite teatre de varietăți, cu opere germană, la teatrul liric, cu orchestre într'o mulțime de localuri publice, cu cântăreți elvețieni, etc. pare deja reintrat în toiul vieții sale de capitală. Par' c'am fi în iarnă plină, de și soarele mai ne zimbește dilnic... printre crăcile pleșuve, printre ramurile de copaci, cărora frunza le-a ție deja: Adio!

MEFISTO.

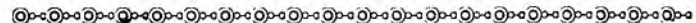
Pescărit pe mare.

— La ilustrația din nr. acesta. —

Popoarele de pe malurile mărilor se ocupă în deosebi cu pescăritul. Ce-i dreptul, pânea ce ofere e sărăcăcioasă, dar în sfârșit și aceasta este o existență.

Înse nu toate anotimpurile sânt favorabile pentru pescărit. Au și pescarii sfinții lor, cari le sânt patroni. Când sosesce ziua acelora, atunci nu i-ai mai pute ținé acasă, fiind siguri că pescăritul va avé succes.

Atunci au și ei țile de serbătoare.

LITERATURĂ.

Știri literare. *Di Teleor* a dat sub tipar un mic volum intitulat „Patru rânduri“ care va cuprinde epigrame și alte bucăți satirice în versuri. — *Di C. Dimitrescu-Iași* va publică în iarna aceasta un volum care va cuprinde studii de psihologie socială și va avé titlul „Sântem grăbiți“. — *Di Radulescu-Niger* a scris un roman nou, „Romanul căsniciei“ pe care îl va publică în curând. — *Di Streitman* a pus sub tipar la Iași un volum de critică literară și socială, sub titlul „Foiletoane“.

Bucureștii până la 1500. *Di G. I. Ioescu-Gion*, membru corespondent al Academiei Române, a publicat sub titlul acesta un capitol din monografia capitalei București, la care lucrează. În lipsa de documente, autorul constată că originea și zidirea orașului București este acoperită de o ceață în veci nepetrusă. Înșiră apoi toate legendele și discută părerile istoricilor și trage concluziunea, că orașul își are numele de la un Bucur din vechime, despre personalitatea aceluia înse nu se știe nimic pozitiv. Înainte de 1400 erau mănăstiri împrejurul cetății Bucureștilor și erau

și reședințe vremelnice, în cari, pentru trebile țării, poposia domnia, de multe ori luni de zile. Radu-vodă cel frumos a mutat domnia din Târgoviște la București. De atunci Bucureștii au început să crească într'una, lăsând mult inderetul lor celelalte domnești cetăți ale Basarabilor.

✓ **Academia Română** a ținut vineri la 6/18 noiembrie ședință publică. Cu asta ocaziune s'au făcut următoarele comunicări: *a*, Dl dr. V. Babeș, dare de seamă asupra ultimei sale publicațiuni despre lepră; *b*, dl N. Iorga, documente nouă, în cea mai mare parte românești, relative la Petru Șchiopul și Mihaiu Viteazu; *c*, dl St. C. Hepites, dare de seamă asupra congresului internațional de hidrologie și climatologie ținut în acest an la Liège

✓ **Din „Enciclopedia Română“**, publicată din însărcinarea și sub auspiciile „Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român“ de dr. C. Diaconovich, a apărut fasc. XI, care cuprinde articolele Copepode—Damé, mult peste o mie la număr. Cu acest fascicol „Enciclopedia“ își începe volumul II, care va avea să se termine în decursul anului 1899 și va ajunge la litera M. Dintre articolele mai însemnate ale ultimului fascicol amintim: biografiile românești: Coșbuc, Cosma, Cosmovici, Costache Veniamin, Costin, Costinescu, Cotorea, Cotruzi, Cozacovici, Cozub, Crai-nicean, Creangă, Crețu, Crișan, Culian, Cuza, Dabija, Damascen, Damé, etc.: apoi în materie geografică: Cotnari, Cotroceni, Covurluiu, Cozia, Craiova, Crimeea, Croația, Dalmația, Dâmbovița; dintre articolele istorice sînt de deosebit interes: Corvina, Cruciade (Floru), Custozza (Herbay), Cumani, Dacia (toate trei de D. Onciul), iar în materie științifică: Craniu și Creer (Vaschide), Creștinism și Criticism (Dragomirescu), Dalac (Dr. Felix), Covasna, Cura, Băile în Dacia (Dr. Vuia), etc. Fascicolul este împodobit și cu o serie de ilustrațiuni foarte reușite, precum sînt: Liceul din Craiova, 4 tablouri la art. Craniu și Creer, lucrate în stabilimentul Brockhaus din Lipsca, etc. Abonamente se fac la W. Krafft în Sibiu (deposit general pentru România: E. Storek, București) și se primesc numai pentru publicațiunea întreagă. Prețul de prenumărare: pentru un tom broșurat fl. 10.—, compactat fl. 11.60 (în România lei 25.—, resp. 28.50.)

✓ **Cronica anului 1848.** Din aceasta publicațiune, redactată, în colaborare cu mai mulți, de dl dr. E. Daianu, a apărut fascicolul II, cu numerele 2—7, care cuprinde cronica evenimentelor de pe lunile april-septembrie de acum-a 50 de ani. Adunarea acestor notițe în ordine cronologică este o idee fericită, căci ele ne reimprospetează istoricul mișcărilor din 1848 și ne prezintă în trăsături generale tabloul renvierii noastre naționale. Cel ce va scrie istoria acestei renvieri, se va pute servi mult de aceasta cronică, care nu numai publică documente întregi, ci relevază și amănunte povestite și relatate de contemporani. De aceea sperăm că publicul cetitor va sprigini cu căldură aceasta întreprindere. E retipărită din „Tribuna“. Prețul nu e însemnat

✓ **O nouă revistă literară.** Înainte de Crăciun va apare la București o nouă revistă literară lunară cu titlul „Cuvinte libere“. Noua revistă va cuprinde câte de ce coale în format mare, ocupându-se cu toate ramurile vieții intelectualc și anume de literatură, științe, arte, viață socială și politică. Va publică și o bibliografie în patru limbi străine: franceză, germană, engleză și italiană.

TEATRU.

✓ **Dșoara Agata Bărsescu în Sibiu.** Distinsa noastră artistă, dșoara Agata Bărsescu, joacă zilele aceste la Sibiu, în trei seri. Primul debut i-a fost tragedia „Medea“ de Grillparzer, în care a jucat rolul prim. Publicul de acolo i-a făcut mari și entusiaste ovațiuni.

✓ **Teatru român de diletanți în Brașov.** Reprezentația teatrală română de diletanți în Brașov, pe care am anunțat-o în nr. trecut, pe ziua de 12/21 noiembrie, a fost compusă astfel: „Musmé“ comedie într'un act de Frideric Wallis, tradusă în românește de Elena Mureșianu; „Idil la țară“ comedie într'un act de Juin și Flerx, localisată de Maria Baiulescu. După teatru dans.

✓ **Reprezentăție teatrală în Blaș.** Meseriașii români din Blaș au dat la 21 noiembrie o reprezentație teatrală. S'au jucat piesele „Idil la țară“ comedie localisată de Maria Baiulescu și „Millo directorul“ comedie de V. Alexandri. După teatru a urmat dans.

MUSICĂ.

✓ **Concertele dșoarei Lucreția Pretorian.** Dșoara Lucreția Pretorian, pianistă a conservatorului din Viena, va da în curând câteva concerte în orașele de frunte ale României. Începutul se face cu Bucureștii, unde a anunțat un concert pe marșia trecută. La aceste concerte s'au asociat și dl Otto Taici, violinist premiat al conservatorului din Viena și dșoara Aurelia Pretorian, distinsa elevă a magistrului Gansbacher din Viena.

✓ **Festival la Ateneul din București.** Pe la începutul lunii decembrie se va ține la Ateneul din București o mare serbare artistică organizată de „Cercul artistic“ din capitală. La această serbare vor lua parte cei mai distinși artiști din țară, precum și dna Nouvina, care va sosi în curând din Paris.

✓ **Concert în Bistrița.** Tinerii meseriași români din Bistrița vor da astăzi sâmbătă la 14/26 noiembrie un concert, dirijat de dl Traian Brătescu. Concertul variat se compune din cântări, declamațiuni și o canțonetă de V. Alexandri. Apoi va urma dansul.

✓ **Concert la Năsăud.** Reuniunea română de cânt din Năsăud aranjează azi sâmbătă concert în sala de gimnastică. Corul va cânta compoziții de Dima, Stefanuș și T. Popovici. Dșoarele Ana Filipan și Iuliana Mureșan vor cânta; dșoara Otilia Filipan va declamă o poezie; dșoara Lucreția Moșișil va esecută o piesă de pian. După concert va fi dans. Venitul curat e destinat în folosul fondului de ajutorare a studenților săraci bolnavi.

PICTURĂ.

✓ **Un tiner pictor român în străinătate.** Dl Artur de la Huși, un tiner pictor din România, care se află acum în străinătate, după ce a stat aproape 6 luni la München, a plecat la Roma, unde studiază pictura religioasă. Talentatul pictor a trimis acasă la București mai multe tablouri lucrate de densus la München și Roma, spre a probă că talentul seu a luat un avânt.

Pictorul Grigorescu apreciat în străinătate. Revista engleză „The Studio“ publică în numărul de la 15 novembre un lung studiu asupra operelor artistice ale pictorului român N. I. Grigorescu și reproduce în acelaș timp în heliogravură câteva din tablourile artistului. „The Studio“ face mari elogii lui N. I. Grigorescu; între altele spune că „este fără contradicție primul pictor din România“ și-l aseamănă cu Werestchagine și Rocholl, celebrii artiști în picturi militare.

Expoziția de tablouri în București. *Dl Nicolae Vermont* va deschide la Ateanu o expoziție de tablouri de ale sale. — *Expoziția* Jiquidii, care s'a deschis la Ateanu, e vizitată de multă lume, care aprețiază mai cu seamă aquarelele.

BISERICĂ ȘI ȘCOALĂ.

Darul fostului mitropolit-primat Ghenadie. Aflăm din Sibiiu, că fostul mitropolit-primat Ghenadie al României, cu ocaziunea petrecerii sale în Sibiiu la inmormântarea arhiepiscopului și mitropolitului Miron Romanul a dăruit școlii Reuniunii femeilor române de acolo 400 fl. Comitetul Reuniunii, prin dna presidentă Maria Cosma și secretarul dl Beu, a trimis în. Pr. Sale o călduroasă adresă de mulțumire.

Alegeri pentru congresul din Sibiiu. În arhidieceasă s'au ales următorii deputați mireni: în cercul Sibiiu Stefan Stroia protonotar comitatens, la Seliște Petru Drăghici protopretor, la Sebeș dr. Iancu Meșianu mare proprietar, la Alba-Iulia dr. Vas. Bologa director de școală, la Deva Ioan Moțiu jude de tablă în pensie, la Hațeg George Dănilă primar în Hundoara, la Turda Aurel Ceortea profesor gimnasial în Brașov, la Cluș Nicolae Bobeș funcționar de bancă, la Târnava Dionisiu Roman candidat de avocat, la Sighișoara Virgil Onițiu director gimnasial în Brașov, la Brașov Arseniu Vlaicu director la școala comercială în Brașov, la Bran Nicolae Bran adv. în Zerneșei, la Făgăraș G. Borzea not. în Vistea-de-jos.

Nou doctor de medicină. *Dl Corneliu Nyeș*, fiul diui canonic Moise Nyeș din Oradea-mare, luni în 28 novembre va fi promovat doctor în medicina universală la universitatea din Graz.

Convict pentru fiii de învățători. În 15/27 octombrie s'a ținut în Ciacova adunarea învățătorilor români, convocată pentru a se consulta în cauza înființării unui convict pentru fiii de învățători români. Au luat parte la adunare peste 60 de învățători bănațeni, din ținutul Torontalului, Belințului, Făgetului și Timișoarei. Adunarea a fost deschisă de dl învățător I. Vuia, care a prezentat și proiectul de statute. După acest proiect, care pe lângă unele amendamente, a fost primit de adunare, în convictul ce se va înființa, vor fi primiți fii români gr. or. peste tot, având preferință înse fiii de învățători. Pentru executarea concludului s'a ales un comitet constând din dnii: I. Vuia președinte; I. Marcu vicepreședinte; Ioachim Muntean notar; I. Biruescu cassar; Pr. Givulescu controfor. Membrii: I. Gruescu, G. Joandrea, I. Popa, Em. Andreescu, M. Vidu, Sim. Faur, I. Tuducescu și Ioan Dariu.

Masă studentească la școalele medii române din Brașov. *Dl Virgil Onițiu*, drierctor la gimnasiul gr. or. românesc din Brașov, a propus în conferența corpului profesoral al școalelor medii și superioare gr. or. române din Brașov înființarea unei mese a studenților

români de acolo, la care să fie împărțiți cu prând gratuit școlarii cei mai săraci, arătând că din diverse fonduri și prin contribuiri s'ar pute adună spre scopul acesta 1400 fl. pe an. Corpul profesoral a discutat propunerea și se sperează că aceea se va și realiza.

C E E N O U ?

Hymen. *Dl George Popescu*, avocat în Turda s'a cununat cu dna Maria Mureșianu. — *Dl Dimitrie Popovici* din Pecineasca și dșoara Gabriela Bucurovici din Pecica s'au fidațat. — *Dl Alexandru Petrovici* și dra Emilia Stanoi s'au cununat la 24 novembre în Nădlac. — *Dl I. I. Stanescu* și dșoara Maria I. Bortoș s'au cununat duminică în Cernat. — *Dl Victor Varga*, teolog absolut și dșoara Mariți Groza, au serbat cununia lor la 20 novembre n., în biserica gr. cat. din Fizeșiu. — *Dl Corneliu Panciovan*, absolvent de teologie din diecesa Caransebeșului, la 1/13 novembre s'a cununatcu dșoara Sofia Atnagia în Oraniu.

Procesul bisericei St. Nicolae din Brașov, contra statului român, despre care am luat notiță în nr. trecut, a intrat în o fasă nouă. Precum am semnalat pe scurt în nr. trecut, dnii Diamandi Manole și G. B. Pop din Brașov, au contestat dreptul d'a se pute intenta procesul. Causa acestei constatări este, că sinodul parochial din Brașov-Scheiu nu a incuviințat pașii comitetului parochial, prin care s'a inițiat procesul și că consistoriul arhidieceșan nu a aprobat un asemenea conclus. „Telegraful Român“ face la aceste următoarele observațiuni: Fapt e, că sinodul parochial de la biserica Sfântului Nicolae din Brașov, cu unanimitate și între aplause frenetice a luat hotărâre încă în vara acestui an, de a-și validă pretensiunile față cu statul român, fie pe calea procesului, fie pe calea diplomatică. Consistorul a aprobat acel conclus. Comitetul deci a purces legal, când a dat procura domnilor Maiorescu, Lascar și Disescu, pentru facerea procesului. În procesul acesta biserica din Brașov-Cetate n'are absolut nici un amestec, nici un titlu de drept.

De la Reuniunea femeilor române din Sibiiu. Obiectele neridicate și nereclamate de la sortitura (loteria) aranjată de „Reuniunea femeilor române din Sibiiu“, se vor espune în edificiul „Albinei“ (în localul mesei studenților) și se vor vinde prin licitațiune, în zilele: 1, 2, 3 și 4 decembre st. n. a. c. în fiecare zi între 9—12 ore a. m. și 3—5 ore p. m. — Cei ce doresc a participa la licitațiune, au a solvi o tacsă de intrare de 10 cr. care se va compută în prețul obiectului ce eventul vor cumpără. Sibiiu în 18 novembre st. n. 1898. De la biroul Reuniunii femeilor române din Sibiiu. Maria Cosma, presidentă. Dr. Beu, seeretar.

Baron român. Diarul „Patria“ din Cernăuți anunță, că dl Ioan Lupul, mareșalul Bucovinei, va primi zilele acestea de la împăratul titlul de baron.

Prelegeri pentru popor. Aflăm din „Tribuna“, că fruntașii din comuna Seliște de lângă Sibiiu au hotărât ca în fiecare duminică să se țină câte o prelegere pentru popor. Șirul acestor prelegeri s'a și început. În duminica primă a vorbit dl Dumitru Banciu, în a doua dl dr. Nicolae Comșa.

Mare defraudare în comitatul Făgăraș. Cassarul comitatului Făgăraș, Ignatz Grünteld, a fugit defraudând 80.000 fl. La alegerea jidanului Grünfild a candidat și

un Român, căci și mai de mult cassarul a fost Român, înse comitele suprem Bausnern n'a admis în candidatură decât pe jidanul.

DIN LUME.

Cum lucrează Leo Tolstoi. Marele savant și literat rus, contele Tolstoi, lucrează, de și e în vârstă de 70 ani. Iată unele detalii interesante pe cari le dă ziarul rusesc „Ruski Wiedomosti“: În tehnica sa amănunțose poetul pe vechii pictori. Îndată ce și-a făcut planul pentru o lucrare și a adunat o mulțime de studii, își face repede o schiță pe hârtie ca și un contur cu cărbunele. Cele ce a scris le ia soția sau una din sli-cele sale, pentru ca să le scrie în curat. De regulă, Tolstoi scrie pe foi de hârtie în quart, cu litere mari, cam 20 de foi pe zi, și adică între nouă ore dimineața și trei după amiazi. Tolstoi scrie și printră rënduri și pe margini. După ce a scris un capitol, îl citește din nou și face corecturile necesare. Soția sa face o critică severă operilor sale. El singur își corectează coalele de la tipar, îndreptând în multe locuri coale întregi. Corectura a doua e aproape ca și cea dintâiu.

Creerul lui Bismarck. Creerul lui Bismarck va servi de subiect de discuție între savanții antropologiști. Acest creer nu cântărește mai puțin ca 1807 grame, și dintre oamenii iluștri a căror autopsie a fost făcută, numai creerul marelui naturalist Cuvier îl întrece în greutate. Cuvier deține, în privința greutății creerului, recordul, cu 1820 de grame. Până acum, imediat după Cuvier, venia lordul Byron, al cărui creer cântărește 1792 de grame. Dar cum corelația dintre desfășurarea facultăților mintale și aceea a greutății creerului nu e admisă de toți savanții, ea se va discuta acum din nou. Reamintim că creerul lui Gambeta a avut greutatea mijlocie a creerilor europenilor. Din contra, creerul acestuia era de o perfecțiune extraordinară din punct de vedere al structurii.

Mausoleul lui Bismarck. Cu toată accelerarea lucrărilor pentru mausoleul în care se vor depune pe

vece remășițele pământești ale prințului Bismarck, el n'a putut fi terminat pe ziua de 27 novembre. Familia Bismarck, în urma acestei împregiurări, a hotărât să amâne până în 20 aprilie 1899 înmormântarea definitivă a prințului Bismarck.

Foametea din Rusia. Țarul Rusiei nu dă, se vede, creșterea raporturilor oficiale despre starea populației în ținuturile bătute de foamete. El a luat hotărârea de a trimite doi adjutanți ai sei la fața locului, pentru a afla adevărul. Ei au primit ordinul formal de a ignora autoritățile oficiale și de a face constatări personale. Țarul pare a crede că se petrec abuzuri cu ajutoarele trimise și că acestea nu provin la cei cari sufer de foamete. Țările laudă această măsură a țarului și cred că ea va exercita o înrîurire salutară și asupra celorlalte domenii ale statului.

Blonții pe ducă După ultimele statistici apărute, oamenii blonți se fac din ce în ce mai rari. Se spune chiar că peste trei secole nu vor mai exista pe suprafața pământului decât oameni brunți, — asta spre fericirea celor cari prefer pe brunți blonților. Brunții se căsătoresc în proporție de 70 la sută, pe când blonții numai în proporție de 55 la sută. Blonții și bloandele sunt de o frumusețe cu mult mai puțin durabilă decât brunții și brunetele. Așa dar trebuie făcut loc brunților; rasa blonților va lua din zi în zi nuanțe închise, până când ve echivală cu cea brună. Germanii, scandinavii și saxonii... vor deveni cu timpul brunți.

Călinarul săptămânei.

Țiua sapt.	Calindarul vechiu	Călin. nou	Soarele
Duminecă	15 Mii Gurie, Sam. și Aviv	27 Virgiliu	7 39 4 21
Luni	16 (+) Ap. și ev. Mateiu	28 Sosteu	7 40 4 20
Marti	17 P. Grig. Ep. Neocesariei	29 Saturnin	7 42 4 18
Mercuri	18 Mrii Platon și Roman	30 Andreiu Ap.	7 37 4 17
Joi	19 Pr. Avdie și M. Roman	1 Dec. Natalia	7 45 4 15
Vineri	20 P. Pro. Aep. Con. Grig. D.	2 Cibiana	7 46 4 14
Sămbătă	21 (+) Intrarea în Biserică	3 Franc. Xav.	7 47 4 13

Proprietar, redactor răspundător și editor: **IOSIF VULCAN.** (STRADA ALDĂS NR. 296 b.)

Fiecare los se sortează la toate 6 tragerile, fără a se plăti ulterior.

6 trageri. (2-9)

Losurile ziaristilor.

Căștigul principal în valoare de

100.000 coroane.

5 căștiguri { Obiectele câștigate, la dorință se vor
à 20,000 { răscumpără în bani gata cu o sub-
coroane etc. { tragere de 20%.

Prețul unui los este o coroană.

Tragerea deja 4 Ianuarie n. 1899.

Losuri se pot cumpără la

Edmund Diósy

în Oradea-Mare, piața Bémer.

Oroloage americane de buzunar.

Cu garanța că nu-și perd culoarea de nickel, construcțiunea li e mai precisă și mai bună decât a celor mai scumpe.

Prețul unuia 3 fl.

Cu garanță până ce ține provisiunea.

Pentru acesta lanț argințit cu 60 cr.

Aparat de ras automat

Fox, veritabilă fabricațiune solingenă, premiat la mai multe expozițiuni, exercițiul nu-i necesariu. Tăierea exclusă. Muncă curată și comodă. Scutește de boală de piele. Durabil și cruțător de bani.

Bucata 3 fl.

Cușitul din oțel cu ** iar celelalte părți din alpacca.

Un cușit separat 1 fl.

Se poate comandă la

Alexandru Pollák comisionar principal
Budapesta V. ker. Kálmán-utza 11.

Colectantilor li se trimite după 5 exemplare
1 gratuit.

8-26